

ВІДГУК

**офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Тильчика В'ячеслава В'ячеславовича
на дисертацію Костюк Уляни Ігорівни на тему
«Судові органи як суб'єкти адміністративно-правового захисту права громадян
на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні», представлену до
захисту у спеціалізовану вчену раду у Національному університеті
«Львівська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Оцінка актуальності обраної теми. В умовах трансформації системи адміністративно-правового захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, адаптації іноземного досвіду у цій сфері, впровадження європейських стандартів захисту довіллевих прав громадян, надзвичайно важливим є наділення правозахисних інституцій в Україні достатніми інструментами, потенціалом для реалізації ефективного правозахисного впливу на суспільні відносини у довіллевій сфері, подолання проблем правореалізаційної практики, недоліків законодавства.

Стан вітчизняної судової системи та механізмів захисту довіллевих прав засвідчує, що процес їх удосконалення ще не завершений. Вкрай важливим залишається визначення стратегічних пріоритетів розвитку довіллевої сфери, шляхів подолання ризиків для життя та здоров'я громадян в сучасних умовах та формування дієвих засобів нейтралізації ризиків і загроз щодо таких прав у довіллевій сфері, проведення реформ задля підвищення ефективності реалізації судовими органами правозахисної діяльності у довіллевій сфері з огляду на іноземний досвід.

З огляду на зазначене, вкрай важливим завданням вітчизняної адміністративно-правової науки є з'ясування тенденції розвитку судочинства у довіллевій сфері, науковий аналіз особливостей адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, виявлення напрямів покращення порядку розгляду довіллевих справ у рамках адміністративного судочинства, генерування дієвих пропозицій щодо

підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні.

Відсутність комплексних наукових праць із досліджуваної проблематики, визначають актуальність теми дисертаційного дослідження Костюк Уляни Ігорівни.

Дисертація є однією з перших наукових праць, що слугує комплексному дослідженню діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні.

Таким чином, тема дисертації є актуальною, а саме дослідження відіграє вагомому роль для науки адміністративного права, є доцільним та своєчасним.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Слід відзначити високий науковий рівень дисертації і наукових публікацій Костюк Уляни Ігорівни, їхню відповідність наявним вимогам щодо такого різновиду наукових робіт, узгодженість з положеннями законів України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ, «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р. № 2697-VIII, «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 року, схваленої Указом Президента України від 11 червня 2021 року, Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» № 722/2019 від 30 вересня 2019 року, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021. Результати дослідження спрямовані на реалізацію наукового напрямку Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»: «Правові, психологічні та інформаційні проблеми розвитку державності в Україні», схваленого Вченою радою Національного університету «Львівська політехніка» від 24 червня 2014 р. (протокол № 5) та теми науково-дослідної роботи кафедри цивільного права та процесу «Стратегія розвитку приватного права в умовах

суспільних трансформацій в Україні» (№ державної реєстрації 0124U000286, термін виконання: 2024-2028 роки).

Свідченням високого наукового рівня дисертації Костюк У.І. є результати історіографічного аналізу наукової літератури в означеній сфері, здійсненого з огляду на три основні компоненти літературної основи дослідження: літературні джерела, в яких висвітлено особливості становлення екологічного права та права довкілля, праці, у яких відображено роль судових органів як суб'єктів захисту прав громадян у нашій державі, науковий доробок вчених, в якому проаналізовано потенціал судових органів як правозахисних інституцій саме у довікільевій сфері та адміністративного права як визначальної галузі права, норми якої врегульовують їхню діяльність.

Слід відзначити належний науковий рівень результатів аналізу основних тенденцій розвитку судочинства у довікільевій сфері в зарубіжних державах та ідентифікації придатного для адаптації досвіду іноземних держав задля формування пропозицій з приводу внесення змін до чинного законодавства України.

Науковий рівень роботи засвідчується якістю наукових підходів авторки щодо визначення таких категорій, як «адміністративно-правове забезпечення», «безпечне для життя та здоров'я довкілля», «функцій судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні» та багатьох інших.

Засвідчують науковий рівень дисертації й використані авторкою емпіричні дані. Емпіричну базу дисертації склали система статистичних, аналітичних матеріалів, які стосуються довікільевої сфери та захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, судова практика 2018-2024 років, результати анкетування 400 громадян України і 60 суддів місцевих та апеляційних судів з Львівської, Закарпатської, Тернопільської та Київської областей.

Якість отриманих дисертанткою наукових результатів, висновків і рекомендацій засвідчується широкою методологічною основою роботи. Серед важливих методів дослідження, апробованих у роботі, слід відзначити діалектичний метод, методу аналізу, зокрема ретроспективного аналізу, індукції та дедукції,

прогнозування й моделювання, класифікації, системно-функціональний, статистичний метод, метод групування та інші.

Високим науковим рівнем характеризуються також й наукові публікації Костюк У.І.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень. Результатам дисертаційного дослідження Костюк Уляни Ігорівни притаманний належний рівень наукової новизни. Багато положень, висновків та рекомендацій сформульовані дисертанткою з високим ступенем наукової новизни. Зокрема авторкою вирішено нове для юридичної науки завдання щодо з'ясування поняття, особливостей, структури, проблем реалізації адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, визначення напрямів його удосконалення.

Костюк У.І. отримано науково обґрунтовані результати, що стосуються визначення адміністративно-правового статусу судових органів, які є суб'єктами захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, сучасних проблем діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, визначення основних юридичних, організаційно-правових, соціально-економічних гарантій реалізації адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля, пропозицій щодо внесення змін до законодавства України, зокрема частини першої ст. 4, частини третьої ст. 5, ст. 245 КАС України, ст. 21 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», напрямів покращення порядку розгляду довіллевих справ у рамках адміністративного судочинства.

Науковою новизною відзначаються усі розділи дисертації, висновки, пропозиції авторки.

Безумовно, науковою новизною відзначається авторський підхід до обґрунтування потреби проведення реформ щодо підвищення ефективності реалізації судовими органами правозахисної діяльності у довіллевій сфері з огляду

на іноземний досвід та результати проведеного здобувачкою опитування громадської думки, зокрема створення системи екологічних судів, запровадження спеціалізації суддів, що розглядають справи, які стосуються судового захисту права громадян на безпечне довкілля в Україні тощо.

Загалом можна стверджувати про наявність широкого переліку положень дисертації та результатів дослідження, які вирізняються науковою новизною. З огляду на зазначене, можна констатувати високий науковий рівень новизни представлених результатів дисертаційної роботи Костюк Уляни Ігорівни, істотне значення для юридичної науки.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та відповідність темі дисертації. Запорукою обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, став обраний авторкою методологічний інструментарій. Окрема увага присвячена можливостям діалектичного методу, методу аналізу, в тому числі ретроспективного аналізу, індукції та дедукції, прогнозування й моделювання, системно-функціонального методу, методів класифікації, групування, статистичного методу для пізнання основних аспектів проблеми діяльності судових органів як правозахисних інституцій у довкіллевій сфері.

Науковій обґрунтованості представлених у дисертаційній роботі результатів слугувало використанням наукових, навчальних, інших літературних джерел, судової практики, міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів (336 джерел).

Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертанткою висновків, які стосуються розгляду публічно-правових спорів, оскарження рішень, дій та бездіяльності органів публічного управління у сфері довкілля, застосування адміністративних покарань за адміністративно-деліктну діяльність у цій сфері.

Наукова обґрунтованість притаманна положенням, які стосуються доповнення частини третьої статті 5 КАС України положеннями, які б гарантували можливість

громадським організаціям звертатися в інтересах інших осіб задля захисту довіклєвих прав.

Обґрунтування результатів дослідження засвідчується логічним та вичерпним визначенням авторкою роботи об'єкта та предмета дослідження, логічною, раціональною структурою дисертації, націленим на розкриття теми дисертації.

Усе це сприяло обґрунтуванню висновків, авторських ідей, пропозицій, що служать розкриттю теми дисертації, стали запорукою можливості донесення до наукової громадськості підходів та рекомендацій дисертантки.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Дисертанткою повністю реалізоване виконання поставленого наукового завдання, апробовано систему ефективних методів наукової діяльності.

Завдання, визначені авторкою у дисертації, виконані в повному обсязі, мета дисертаційного дослідження досягнута. Зокрема, авторкою вирішено наукове завдання щодо з'ясування поняття, особливостей, структури, проблем реалізації адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, визначення напрямів його удосконалення. Для його реалізації авторка з'ясувала сучасний стан адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, схарактеризувала основні засади адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, визначила поняття та представила структурну характеристику, особливості адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні; дослідила такий статус судових органів у зарубіжних країнах та з'ясувала шляхи адаптації зарубіжного досвіду у цій сфері в Україні, визначила правові проблеми діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та шляхи їхнього подолання.

Визначені Костюк У.І. наукові завдання відповідають змісту дослідження, висновкам, пропозиціям, сформульованим у дисертації.

Виконання поставленого наукового завдання стало можливим завдяки вдало сформованій логічній структурі дисертаційної роботи, широкому методологічному інструментарію. Рівень виконання поставленого наукового завдання та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, досягнуті завдяки аналізу зібраного теоретичного та емпіричного матеріалу. Емпіричну базу дисертації склали система статистичних, аналітичних матеріалів, які стосуються довкіллевой сфери та захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, судова практика 2018-2024 років, результати анкетування 400 громадян України і 60 суддів місцевих та апеляційних судів з Львівської, Закарпатської, Тернопільської та Київської областей.

Використання належних методологічних підходів у проведенні дослідження також є підтвердженням достовірності наукових положень, висновків та результатів, викладених у дисертації. Зокрема залучено потенціал філософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів наукового пізнання. Для всебічного пізнання особливостей об'єкта дослідження використано потенціал діалектичного методу, методу аналізу, зокрема ретроспективного аналізу, індукції та дедукції, прогнозування й моделювання, системно-функціонального методу, методів класифікації, групування, статистичного методу.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Теоретичне і практичне значення результатів дослідження визначається можливістю апробації отриманих висновків, рекомендацій у освітній, науково-дослідній, правотворчій та правозастосовній.

Зокрема зміст дисертації сприятиме науковому обґрунтуванню шляхів удосконалення адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та напрямів використання у нашій державі іноземного досвіду адміністративно-правового захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля.

Водночас він слугуватиме покращенню викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Організація діяльності судів та правоохоронних органів», «Екологічне право», проведення лекцій і практичних занять з цих дисциплін, підготовки навчальної літератури.

Положення дисертації здатні вплинути на покращення законодавства, що визначає основні юридичні, організаційно-правові, соціально-економічні засади реалізації адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та удосконалення практичної діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності. За своїм змістом дисертацію можна вважати завершеною науковою працею. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (336 найменувань) та додатків (на 45 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 271 сторінка, з них 173 сторінки основного тексту. Зміст дисертації націлений на реалізацію мети наукового пошуку і виконання заявлених у дисертації завдань.

Анотація подана державною та англійською мовами, дає змогу зрозуміти обсяг та зміст здійсненої наукової роботи.

У вступі до дисертації міститься обґрунтування актуальності теми дисертації, її зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, ідентифіковано мету, завдання, об'єкт і предмет дисертаційного дослідження, визначено наукову новизну, методологічну основу дисертації та інші обов'язкові положення.

У першому розділі дисертації «Адміністративно-правове забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні» Костюк У.І. сформувала авторську історіографію та методологію дослідження адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні, акцентувала на сучасному стані адміністративно-правового забезпечення діяльності судових органів як суб'єктів

захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та визначила основні засади такого адміністративно-правового забезпечення.

Зміст другого розділу дисертації «Адміністративно-правовий статус судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні» дисертанткою присвячений окресленню поняття, особливостей, структурної характеристики адміністративно-правового статусу судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та специфіки реалізації такого адміністративно-правового статусу.

Третій розділ дисертаційної роботи «Шляхи підвищення ефективності діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні» є концентрованим виразом авторських підходів щодо визначення правових проблем діяльності судових органів як суб'єктів захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні та шляхів їх подолання з огляду на іноземний досвід у досліджуваній сфері.

Чіткі та обґрунтовані висновки, які відображають результати наукового пошуку Костюк У.І., завершують дисертацію та націлені на відображення результатів виконання поставлених завдань дисертаційного дослідження.

Загалом дисертанткою опрацьовано понад 336 найменувань літературних джерел, у додатках до дисертації представлено результати анкетування 400 громадян України і 60 суддів місцевих та апеляційних судів з Львівської, Закарпатської, Тернопільської та Київської областей. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог. Результати дисертаційного дослідження мають наукову цінність і відіграють важливе значення для подальшого розвитку адміністративного права.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертаційна робота є оригінальною, самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій відсутні академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація. У дисертації немає привласнення чужих ідей, результатів, цитування здійснено відповідно до визначених вимог. У дисертації Костюк У.І. не виявлено текстових запозичень без посилання на джерела.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації у практиці. Результати наукового пошуку Костюк У.І. придатні до використання у роботі судових органів, органів публічного управління у довікільевій сфері, громадських інституцій, діяльність яких стосується захисту довікільєвих прав, апробації у освітній діяльності закладів вищої освіти. Здійснена наукова робота дисертантки дозволила поглибити теоретичні знання щодо правових проблем реалізації судового контролю за діяльністю органів публічного управління та наукового обґрунтування шляхів підвищення ефективності його реалізації.

Використання положень дисертації у різних сферах засвідчує потенціал впровадження її результатів. Серед документів, отриманих дисертанткою, слід відзначити акт впровадження результатів дисертаційного дослідження Львівського інституту ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» від 03.01.2025 р., довідку про використання в навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» результатів дисертаційного дослідження від 03.01.2025 р. № 67-01-11, довідку про практичне використання результатів дисертаційного дослідження Львівського окружного адміністративного суду від 06.01.2025 р.; довідку про впровадження результатів дисертаційного дослідження Кам'янка-Бузького районного суду Львівської області від 02.01.2025 р. № 01-09/2/2025.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Оцінюючи позитивно рецензовану роботу, необхідно вказати на наявність певних недостатньо аргументованих положень, запитань та зауважень:

1. У дисертації неодноразово наголошується на важливій ролі судових органів у сфері застосування процедури ОВД як гарантії захисту прав громадян у довікільевій сфері. Потребує пояснення те, яким чином реалізується судами адміністративно-правовий захист довікільєвих прав громадян під час застосування процедури оцінки впливу на довкілля в Україні?

2. На ст. 57 дисертації авторка вказує, що найбільше значення для посилення захисту довікільєвих прав мають правові позиції, рішення вищих судових органів, серед яких й рішення ЄСПЛ. Проте, самі рішення там авторкою не наводяться. Які

рішення ЄСПЛ мають найбільший вплив на формування вітчизняної судової практики?

3. Потребує пояснення наведене на ст. 152 дисертації твердження, що держави з чіткою, структурованою, усталеною впродовж століть судовою системою вкрай рідко прагнуть створювати спеціалізовані суди у довіллевій сфері? Що стало підставою для такого твердження? Як це співвідноситься з обґрунтуванням дисертанткою потреби створення в Україні спеціалізованих судів у довіллевій сфері?

4. На ст. 126 дисертації йдеться про вироблення концепції вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері. Що повинно лягти в основу цієї концепції? Які подальші зміни у довіллевій сфері, на думку дисертантки, повинні стати основою цієї концепції?

5. Дисертантка згадує про наявність у багатьох країнах Європейського Союзу кодифікованих нормативно-правових актів у довіллевій сфері? Проте вона не розкриває у дисертації питання про потребу прийняття в Україні аналогічних правових документів? Чи потрібно в цьому правовому документі визначати місце судових інституцій щодо захисту довіллевих прав громадян?

Вказані зауваження носять дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують її значущості.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертаційна робота Костюк Уляни Ігорівни на тему «Судові органи як суб'єкти адміністративно-правового захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні» є самостійною, завершеною науковою працею, що відповідає вимогам, які пред'являються до дисертаційних досліджень, містить положення, яким притаманна наукова новизна, практична значущість, обґрунтованість. Основні положення, висновки та рекомендації відображені у наукових фахових виданнях, у доповідях на науково-практичних заходах, свідчать про високий рівень підготовленості Костюк У.І. та повною мірою відображають основні положення дисертаційної роботи.

Дисертація Костюк Уляни Ігорівни на тему «Судові органи як суб'єкти адміністративно-правового захисту права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в Україні» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів відповідає спеціальності 081 Право та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, іншим вимогам законодавства, а авторка дисертації – Костюк Уляна Ігорівна, на підставі публічного захисту, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право».

Офіційний опонент –

професор кафедри

**адміністративного права, інтелектуальної
власності та цивільно-правових дисциплін**

Київського університету інтелектуальної власності та права

Національного університету «Одеська юридична академія»

доктор юридичних наук, професор

В'ячеслав ТИЛЬЧИК